

ВІДГУК

рецензента, кандидата психологічних наук, доцента,
доцента кафедри теоретичної та консультативної психології Українського
державного університету імені Михайла Драгоманова

Бігун Нелі Іванівни
на дисертаційну роботу
Інкіної Софії Володимирівни

на тему

«Психологічні чинники моральної мотивації волонтерської діяльності
в юнацькому віці»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність дослідження, поданого на рецензування, полягає в тому, що в дисертації підіймається важлива соціальна проблема в умовах воєнного стану – вмотивованість волонтерів. Складні, подекуди кризові, умови життя, в яких повсякчас перебувають українці, негативно впливають на їх ментальне здоров'я. Через постійні ворожі атаки страждають тисячі українців, втрачаючи житло, майно чи зазнаючи фізичних уражень. У зв'язку з тривалістю воєнних дій на території України, кількість людей, які потребують допомоги, збільшилася, а окрім того, ця тенденція продовжує тривати. Молодіжний волонтерський рух виступає рушійною силою в сприянні вирішенню багатьох соціальних викликів. Разом з тим, як зауважила здобувачка, вмотивованість волонтерів юнацького віку може значно знижуватися під впливом певних зовнішніх обставин, що призводить до спаду волонтерської активності. Таким чином, автор наголошує, що необхідним є розвиток моральної мотивації молодих добровольців.

Отже, дослідження є актуальним і нагальним як в умовах воєнного стану, так і після закінчення воєнних дій, для подальшого відновлення країни, а також потенційного масштабування волонтерського руху в Україні.

У роботі коректно сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на високому науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань.

Особливо хочу підкреслити глибину і різносторонність наукового аналізу презентованого у рецензованій роботі, структурованість і логічну послідовність її змістового наповнення.

На основі проведеного теоретичного аналізу у першому розділі роботи, виокремлено чинники, що найбільше впливають на формування моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці: альтруїстичність, емпатійність, моральна обов'язковість, справедливість, національна ідентичність, патріотизм, солідарність та толерантність. Проаналізувавши та узагальнивши виокремлені згаданими вченими мотиваційні функції, авторка схарактеризувала такі функції волонтерської діяльності в юнацькому віці: ціннісна; соціально-інтегративна; рефлексивно-розвивальна; освітньо-кар'єрна; інклюзивна.

Здійснивши глибокий теоретичний аналіз наукових джерел, дисертантка описала такі психологічні особливості волонтерської діяльності в юнацькому віці: громадянська активність, амбітність, ініціативність, небайдужість; патріотизм, соціальна відповідальність, бажання приносити користь країні; зацікавленість, активна включеність, професійна допитливість; прогресивність, схильність до інноваційності, гнучкість та мобільність. За результатами проведеного теоретичного аналізу праць вчених-психологів авторкою було запропоновано власну модель розвитку моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці.

У другому розділі дисертації обґрунтовано методичний інструментарій для вивчення моральної мотивації волонтерської діяльності і чинників її розвитку; виокремлено критерії моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці (усвідомлення та прийняття гуманістичних і просоціальних цінностей і мотивів; емоційно-ціннісне ставлення до себе, інших і світу загалом; здійснення моральної саморегуляції взаємодій (діяльності, спілкування, взаємин)); визначені рівні (високий, середній, низький) і якісні показники розвитку моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці.

Слід відзначити глибину та об'ємність емпіричного дослідження моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці. Заслужує на увагу ретельність кількісного опрацювання результатів констатувального експерименту, із застосуванням методів математичної статистики. Якісний аналіз отриманих експериментальних даних демонструє здатність дисертантки критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи.

У 3-му розділі обгрунтовано технології формування моральної мотивації волонтерської діяльності особистості юнацького віку, запропоновано психорозвивальну програму, що має на меті підвищення ефективності розвитку моральної мотивації у юнацькому віці. На основі проведеного дослідження автором сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій С.В. Інкіної. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. Було б добре вказати хто із зарубіжних науковців вивчав психологічні чинники моральної мотивації особистості в період юності.
2. Потребує конкретизації і розширення опис моделі Модель розвитку моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці, що дозволить посилити презентацію її наукової цінності та змістового наповнення. Сама модель графічно представлена у параграфі 1.3. «Психологічні особливості волонтерської діяльності в юнацькому віці». Але опис характеру функціональних зв'язків між структурними компонентами моделі у тексті параграфу подано дещо дифузно.
3. Можливо, варто уточнити/скорегувати назву параграфу 1.3. Розвивальна психологічна програма з підвищення ефективності розвитку моральної мотивації у юнацькому віці, у такому формулюванні «Розвивальна психологічна програма з підвищення

ефективності розвитку моральної мотивації волонтерської діяльності у юнацькому віці». Це дозволило б посилити акценти основної ідеї формувального експерименту.

4. Методичного посилення роботи додало б чіткіше структурування і розширення опису розвивальної психологічної програми з підвищення ефективності розвитку моральної мотивації у юнацькому віці. Зокрема, бажано вказати на логічні зв'язки концептуальними ідеями моделі розвитку моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці та змістовим наповненням розвивальної програми.

Висловлені запитання та побажання мають характер конструктивної наукової дискусії і жодним чином не знижують загального позитивного враження від представленого дослідження. Дисертаційна робота вирізняється цілісністю наукової логіки, ґрунтовністю теоретичного аналізу та переконливістю емпіричних результатів. Зміст дисертації повністю відображено в анотації, яка відповідає основним положенням роботи, а опубліковані наукові праці здобувачки достатньою мірою висвітлюють результати проведеного дослідження та розкривають його ключові положення.

Дисертаційне дослідження «Психологічні чинники моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці» Інкіної Софії Володимирівни є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю отриманих результатів.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, їх достовірність та наукова новизна, а також повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих наукових працях засвідчують, що авторкою виконано дослідження на належному методологічному, науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях.

Враховуючи актуальність теми, новизну та значущість отриманих наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна констатувати, що

дисертаційна робота С.В. Інкіної на тему «Психологічні чинники моральної мотивації волонтерської діяльності в юнацькому віці» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 053 Психологія.

Рецензент:

кандидат психологічних

наук, доцент кафедри

теоретичної та консультативної

психології

факультету психології

Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова

